

Інна Арнаут

***ЗБІРНИК СЦЕНАРІЇВ
«ТЕАТРАЛЬНІ ВІЗЕРУНКИ»***

Практичний посібник

Тирасполь, 2022

Упорядник: Арнаут І.І., вчитель української мови та літератури МОЗ «ТСШ № 2 ім. О.С. Пушкіна».

Рецензенти: Бурдужа О.Г., провідний методист кафедри ЗДіДО ДОЗ ДПО «ІРОіПК», вчитель української мови та літератури МОЗ «ТСШ № 16»; Сидорова О.В., вчитель української мови та літератури МОЗ «ТСШ № 2 ім. О.С. Пушкіна».

Комп'ютерний дизайн: Беспалов Д.В., методист-організатор з інформатизації освіти МОЗ «ТСШ № 2 ім. О.С. Пушкіна».

До збірника увійшли сценарії та театральні вистави, розроблені вчителем української мови та літератури Арнаут І.І., серед яких такі: позакласний урок-співпраця **«Птахи – наші менші друзі»** для 1-2 класів; літературно-театральна композиція до дня вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка **«Червона калина»** для 5-6 класів; сценарії, присвячені народним звичаям і традиціям українців – **«Свято української кухні»** та **«Свято вареників»** для 7-9 класів; родинні свята, присвячені сім'ї та взаєминам між її членами – **«З родини йде життя людини»** і **«Без сім'ї немає щастя на землі!»** для 9-11 класів, а також літературно-музична інсценізація з народного гумору **«Невістка та свекруха»** для 10-11 класів.

У збірнику запропоновано сценарії, призначені для використання у позакласній роботі. Запропоновані розробки спрямовані на розвиток творчих, комунікативних і сценічних здібностей учнів. Кожен із цих заходів вирізняється інноваційним компонентом: у виборі учасників, у підходах до ведення інтерактивного діалогу з гостями, у використанні літературного матеріалу та органічного вплетіння його у сюжетну дію заходу. Ми сподіваємося, що ці доробки допоможуть учителям у творчій роботі та надихнуть на створення нових сценаріїв.

Практичний посібник розрахований на вчителів української мови та літератури, студентів філологічного факультету.

У СВІТІ ПРИРОДИ

«Птахи – наші менші друзі»

(урок-співпраця для 1-2 класів)

Мета: поглибити знання учнів про життя птахів; показати зв'язок змін у житті птахів зі змінами у природі; наводити приклади перелітних, осілих та птахів-зимових гостей; пояснювати причини відлітання птахів у вирій; збагатити словник учнів новими словами; розвивати допитливість, спостережливість, уміння порівнювати, узагальнювати; виховувати в учнів любов до природи, зокрема до птахів.

Обладнання: підручники, зошит «Розвивайка», малюнки птахів, запис їхніх голосів, виставка українських дівочих віночків, які зробили учні своїми руками, мультимедійна презентація.

Тип уроку: урок-співпраця, урок актуалізації знань та умінь (урок повторення).

Хід уроку:

I. Організаційна частина.

– Доброго дня. Посміхніться один одному. Привітайтеся з гостями посмішкою. Сідайте. Подивіться на екран.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Метод милування. Відеопрезентація «Спів жайворонка».

– Яку пташку ви побачили та почули? А коли вона співає?

Слово вчителя. Навесні пробуджується земля, оживає природа. Після довгої та холодної зими можна вийти на залиті сонцем левади і заспівати пісень. Діти, до нас завітала гостя.

(Заходить дівчина-весна)

Весна:

Ой виходьте, дівчата,

Будем весну стрічати

Та в сей вечір на вулицю

Та віночки сплітати.

Весну красну стрічати,

А віночки сплетемо,

Весну красну вітати.

Хороводом підемо.

– Дівчатка, виходьте на хоровод.

Весна співає пісню «Подольночка». (Дівчатка одягають віночки та водять хоровод, а Весна співає.)

– Ці дівочі віночки зробили своїми руками учні нашої школи. Подивіться, які гарні й охайні роботи!

III. Актуалізація опорних знань учнів. Повідомлення теми і мети уроку.

– Відгадайте загадку:

Маленький, сіренький.

По гаях літає, уночі співає.

Хто це? (Соловей)

– Яка тема нашого уроку? («Птахи – наші менші друзі»).

Епіграф до уроку: «Пташка красна пір'ям, а людина знанням».

– Як ви розумієте цю народну мудрість? Що ми будемо вивчати на уроці? Чим ми будемо займатися?

Слово вчителя. Птахи – невід'ємна частина природи. Вони прикрашають ліси, парки і сади. Чи можна уявити собі весну без дзвінкої пісні жайворонка? Птахи – наші друзі, помічники. Ми з вами повинні оберігати їх, допомагати їм.

IV. Перевірка домашнього завдання.

Перевірмо домашнє завдання. Яким воно було на сьогодні?

(Вивчити вірші на с. 45-47 за вибором, вивчити слова – назви птахів, підготувати творчі роботи, скласти ребус).

Робота в парах. Гра «Перекладачі»

– Поверніться до свого сусіда і спитайте слова, які було потрібно вивчити. Наші учні підготували малюнки птахів. Я покажу вам малюнки, а ви відгадайте, як називається ця пташка по-українськи. (Показую малюнки птахів).

– А зараз літературна хвилинка, послухаємо вірші, які вивчили наші учні.

– Чи всі птахи зимують у нас? (*Hi*).

– Про тих птахів, що відлітають у теплі краї, розповідь **I група**. Про тих, що залишаються зимувати, – **II група**. А **III група** розповідь про ще одну цікаву групу птахів.

V. Завдання на повторення.

Робота у групах. «Дослідники»

I група:

1) Восени стає холодно. Комахи ховаються. Тому першими відлітають у вирій солов'ї, ластівки, зозулі, стрижі. Бо вони їдять комах. Трохи пізніше відлітають ті птахи, що живляться рослинами, – це дрозди, качки, дикі гуси, лебеді, журавлі.

2) Птахи, які відлітають у теплі краї, називаються **перелітними**. Більшість птахів летять на висоті до 400 м. Жайворонки, стрижі, іволги і лелеки летять у Південну Африку, а ластівки – в Італію та Єгипет.

– Чому птахи відлітають у теплі краї?

Фізкультхвилинка

Трава низенька-низенька,

Дерева високі-високі,

Вітер дерева колише, гойдає,

То вліво, то вправо,

То вперед, то назад,

До землі пригинає.

Птахи летять, відлітають,

А учні тихенько

За парти сідають.

– А тепер надаємо слово II групі дослідників.

II група

1) Сороки, ворони, горобці, дятли, голуби, синиці живляться насінням і плодами рослин. Вони можуть взимку знайти собі корм.

2) Птахів, які знаходять корм узимку і не відлітають у теплі краї, називають **осілими**. Люди повинні допомагати птахам взимку: робити годівнички і насипати туди крихти хліба і насіння.

– Яких птахів називають осілими?

– Надаємо слово III групі.

III група

1) Пізньої осені з'являються у нас червоногруді снігурі. Вони прилітають зимувати до нас. Тут вони знаходять більше корму взимку.

2) Птахів, які прилетіли зимувати, називають **зимовими гостями**.

– Діти, а хто такі зимові гості? Назвіть їх.

VI. Ігрові завдання.

– До нас завітала Добра Фея. Хто відгадає загадку, той отримає подарунок від неї.

1. Загадки від Доброї Феї:

1) Хто гнізда свого не має,

Яйця іншим підкидає

Та у лісі в холодку

Все кує «Ку-ку, ку-ку»? *(Зозуля)*

2) Ростом він маленький,

Сірий, чепурненький,

Справжній молодець!

Хто він? *(Горобець)*

3) Вірно людям я служу,

Їм дерева стережу.

Дзьоб міцний і гострий маю,

Шкідників ним здобуваю. *(Дятел)*

4) Уночі гуляє, а вдень спочиває,

Має круглі очі, бачить серед ночі.

(Сова)

5) Біла латка, чорна латка,

На гілках дерев стрибає,

Все, що блисне, забирає. *(Сорока)*

6) Першим я приніс весну,

Пробудив усе від сну.

Заспіваю під вікном,

Звуть усі мене... *(Шпаком)*

7) Жовтогруді щебетушки,

Мають чорні капелюшки,

Сірі лапки, білі щічки,

Називаються... *(Синички)*

8) У червонім фартушку

Птах стрибає по сніжку

І розпитує синичку

Про найближчу годівничку.

(Снігур)

9) Майстер цей з'явився рано,

По даху помандрував,

І без цегли, і без крана

Дім собі побудував. *(Чорногуз)*

10) Дзьоб міцний і гарні крила,

Чорний хвіст, жилетка сіра,

Чи присяде, чи летить, –

«Кар, кар, кар!» – усе кричить.

(Ворона)

2. Гра «Хто швидше?» (Підручник с. 46). Де чие гніздо? А який птах не має свого гнізда?

3. Знайди «зайвого» птаха. (Гава) Вправа 1. (Зошит «Розвивайка», урок 50, с. 32-33).

4. Перекладачі. Вправа 2. (Навесні з теплих країв до нас повертаються птахи. Діти зустрічають пернатих. Хлопці розвісили шпаківні. Птахів слід берегти. Вони приносять користь). Списати 2, 3, 4 речення.

5. Розгадайте ребус. Вправа 3 підручника. (Ворона, сорока, лелека).

6. Відгадайте птаха за його співом. (Прослуховування запису голосів пташок).

VII. Підбиття підсумків. Рефлексія.

«Кластер»

Три учні біля дошки складають кластер.

(Перелітні птахи – це..., ..., ...

Осілі птахи – це..., ..., ...

Зимові гості – це ..., ...)

Метод «Мікрофон». Гра «М'яч»

1) Птахів змушує летіти у вирій голод чи холод?

2) Які пташки відлітають у теплі краї?

3) Як називають птахів, що відлітають у вирій?

4) Горобці і ворони – це перелітні птахи чи осілі?

5) Як ще називають ворону?

VIII. Оцінка результатів уроку.

Я навчився...

Я запам'ятав...

Мене здивувало...

Мені сподобалося...

IX. Оцінювання.

Як працювали наші учні, скаже ... .

Хто був найактивнішим?

X. Повідомлення домашнього завдання.

Домашнє завдання: прочитати казку «Лелека і Соловей» (с. 42 підручника), розфарбувати птахів, підписати їх (с. 33 зошит «Розвивайка»).

Список використаної літератури:

1. Красная книга Приднестровской Молдавской Республики / гл. ред. В.С. Рушук. – Тирасполь: МПРиЭК, 2009. – 376 с.
2. Воїнственський М.А. Птахи. – К.: Рад. школа, 1984. – 304 с.
3. Червона книга України. Тваринний світ / Під ред. М.М. Щербака. – К.: Українська енциклопедія, 1994. – С. 306-370.

У СВІТІ ПОЕЗІЇ

Літературно-театральна вистава «Червона калина»

(за творами Т.Г. Шевченка)

(до дня вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка, для 5-6 класів)

Мета: *вшанувати пам'ять видатного митця, патріота своєї землі – Т.Г. Шевченка; розширити знання про калину як символ України; формувати пізнавальну й освітню компетентності учнів; формувати культуру мовлення через красу та багатство української мови; розвивати сценічні здібності учнів; виховувати любов до скарбів поетичного слова; виховувати любов та повагу до звичаїв, традицій і символів українського народу.*

Обладнання: *портрет Т.Г. Шевченка, виставка учнівських малюнків, вишиті рушники, коровай, грона калини на рушнику.*

На сцену виходять дівчата, розмовляють, а за ними виходить хлопець. Дівчати помічають його та усміхаються до нього.

Дівчата та Андрійко:

- Дівчата, гляньте, Андрійко іде!
- Добридень, Андрійку! *(усміхаються, жартують)*.
- Здоровенькі були!
- Ой гляньте, дівчата! А що там у тебе, Андрійку?
- Не скажу! *(ховає грона калини в руках)*.

– Покажи, а то будемо лоскотати! *(сміються, жартують)*.

– Добре, добре, стривайте-но! Бач, які хитрі! А ви відгадайте! От послушайте загадку.

За хатою у садочку,

І збігаються всі діти,

У зеленому віночку

Щоб на неї поглядіти.

Та в червоних намистах

За намисто кожен смик –

Стала пава молода.

Та й укине на язик.

Що це?

– Це калина!

– Так, це калина. Подивіться! Ось яка гарна та смачна. *(Знімає серветку, показує гроно калини на вишитому рушнику)*.

– Дай-но мені спробувати.

– І мені!

– Пригощайтесь, покуштуйте.

(Одна дівчинка відриває ягоду, куштує, кривиться).

– Ой, яка кисла!

– Не кисла, а корисна! Ось послушайте лікаря!

На сцену до них виходить лікар – дівчинка в білому халаті. Андрійко передає їй калину на рушнику.

Лікар: Калина – кущова рослина заввишки до 5 метрів. Росте в чагарнику поблизу річок, на схилах. У народі кажуть: «Червона калина від ста хвороб лікує». Лікувальні властивості калини відомі людям здавна. Ягоди покращують роботу серця, заспокоюють. П'ють відвар калини від кашлю, при судинних недугах, високому кров'яному тиску. Рекомендую всім вживати плоди калини!

Дівчинка 1:

Зацвіла в долині

Любо-любо стало,

Червона калина,

Пташечка зраділа

Ніби засміялась

І защебетала.

Дівчина-дитина.

В українській міфології калина символізує дівочу красу і вроду, сімейне благополуччя й достаток. У народі кажуть: «Милуйся калиною, коли цвіте, а дитиною – коли росте», «гарна, як калина».

Дівчинка 2: Навесні калина білим цвітом квітує, а восени червоні ягоди дарує. Українці здавна дуже цінували калину. Дівчата прикрашали її цвітом коси, а коли достигали ягоди, то вішали їхні грона попід стріхою.

Хлопчик 1: Калина – одвічний символ України. Українці відтворюють символ калини у вишивці на сорочках, рушниках, у розписі посуду, у різьбленні, у гончарних виробках, а також у писанках.

Хлопчик 2: Дуже любив калину Тарас Шевченко. У безлічі віршів Шевченка оспівана калина – і як дівчина-красуня, і як деталь рідного пейзажу, і як матір-Україна. У віршах поета калина зустрічається аж 365 разів. Ось послухайте.

1 учень:

Тече вода з-під явора
Яром на долину.
Пишається над водою
Червона калина.

2 учень:

Защебече соловейко
В лузі на калині –
Заспіває козаченько,
Ходя по долині.

3 учень:

Три явори посадила
Сестра при долині,
А дівчина заручена –
Червону калину.

Дівчинка 2: Поезія «Зацвіла в долині червона калина» – поетичний шедевр Тараса Шевченка, створена вона на засланні. Цей вірш написано у 1849 році під час Аральської експедиції, до якої Тараса Григоровича залучили як художника.

Хлопчик 1: Вірш «Зацвіла в долині червона калина» перекладено російською та італійською мовами. А музику написали Микола Лисенко, Яків Степовий та інші композитори.

– А заспівайте нам, дівчата!

На сцену до всіх виходять дві дівчини, вони виконують пісню на слова Т.Г. Шевченка «Зацвіла в долині червона калина».

Зацвіла в долині	З біленької хати
Червона калина,	Вийшла погуляти
Ніби засміялась	І вийшов до неї
Дівчина-дитина.	З зеленого гаю
Любо, любо стало,	Козак молоденький
Пташечка зраділа	Цілує, вітає.
Пташечка зраділа	Як діточок двоє,
І защебетала.	Під тую калину
Почула дівчина	Прийшли, посідали
І в білій свитині	І поцілувались.

Список використаної літератури:

1. Шевченко Т.Г. Кобзар. – Львів: Світ, 2013. – 408 с.
2. Шевченко Тарас Григорьевич «Кобзарь» 1840 года (на украинском языке). – К.: Дніпро, 1976.
3. Яковенко В.И. Т.Г. Шевченко, его жизнь и литературная деятельность / В.И. Яковенко. – СПб.: Тип. тов. «Общественная польза», 1894. – 95 с.

НАРОДНІ ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ

Літературно-музична композиція

«Свято вареників»

(для учнів 7-8 класів)

Мета: ознайомити учнів з побутом українців, розширити світогляд, пізнавальний інтерес до українських традицій, поглибити знання з української традиційної кухні, а особливо з виготовлення вареників, розповісти про магичні властивості вареників у давнину, виховувати любов та повагу до звичаїв та традицій українського народу, виховувати повагу до праці, розвивати почуття здорового гумору.

Інтер'єр: на столі на скатертині макет хати, тарілки з варениками, глечики.

На сцену виходять ведучі разом з дітьми (хлопчик і дівчинка).

Звучить мелодія з пісні «А мій милий вареників хоче» (на вихід ведучих).

1-а ведуча: Гостей дорогих ми вітаємо щиро,
Стрічаємо з хлібом, любов'ю і миром.
Хліб ясниться в хаті, сяють очі щирі,
Щоб жилось по правді! Щоб жилося в мирі!

2-а ведуча: (до дітей) Діти, відгадайте загадку:

Місили, місили, ліпили, ліпили,
А тоді – хап, та в окріп!
В масло та сметану.
Хто зуміє відгадати,
Того будемо частувати.

Про що мова?

Діти (разом): Про вареники!

1-й і 2-й учень (по черзі):

Еники-беники, еники-беники,
Мама зварила лінівів вареники.

Жучка знадвору гавкнула «гав!» –

Я їй лінивих вареників дав.

Боже мій милий, що з нею сталося! –

Жучка весь день на порозі валялась,

Потім заснула біля плити

І перестала двір стерегти.

Еники-беники, еники-беники,

Знову зварили лінові вареники.

Я у вітальні друзів зібрав –

Миску лінивих вареників дав.

Боже мій милий, що з нами сталося! –

Ми цілий день по вітальні валялись:

Хто на дивані, хто на стільці,

Хто із виделкою в лівій руці.

Сном непробудним усі ми спимо,

В школу не ходимо й бурмотимо:

«Еники-беники, еники-беники,

Мама зварила лінові вареники...»

1-а ведуча: У нашому придністровському краї дуже люблять вареники. Ця страва з борошна та начинки вважається, нарівні з борщем, найтипівішою в українській національній кухні.

2-а ведуча: А чи ви знаєте, яку форму має вареник?

1-а ведуча: Так, звичайно. Це ж така смачна страва! Мені здається, усі люблять вареники! Вареник має вигляд маленького конвертика з тіста, в який загортається найрізноманітніша начинка.

2-а ведуча: А ви знаєте, що у давнину ця страва наділялася магічними властивостями?! Оскільки вареник за формою нагадує Місяць, йому в народі приписували функції Місяця – сприяти добробуту і зміцненню здоров'я людини.

1-а ведуча: Звернімося до давніх традицій українців. У меню українського селянина вареники траплялися не часто, вони були окрасою недільного і святкового столу. Їх подавали також на весіллях, хрестинах, варили на обжинки.

2-а ведуча: Чи відомо вам, що тісто для вареників робили не тільки з пшеничного борошна? А ще й із житнього, гречаного. А в деяких районах вареники називали «пирогами».

1-а ведуча: Яку начинку використовували для вареників?

2-а ведуча: О, начинка була найрізноманітнішою. Це і сир, і смажена капуста, і варена товчена картопля, і мак, і калина, і вишні та інші ягоди, яблука, варені та товчені сухофрукти, варена квасоля, горохове пюре і, навіть, пшоняна або гречана каша.

1-а ведуча: Варили вареники у крутому окропі 5-6 хвилин, а готові виймали, складали у макітру й заливали засмажкою з олії або сала з цибулею.

2-а ведуча: А чи всі вміють робити вареники? Пропоную послухати гумореску про молоду господиню, як вона ліпила вареники.

Гумореска «Господиня»

Господиня:	Поки я в сусідки
Замісила тісто,	Поради питала,
Добула сметани.	А собака влізла в хату,
Позичила сиру я	Шкоди наробила.
У куми Тетяни.	Влізла капосна на стіл,
Запашнеє тісто	Всю сметану з'їла,
Сиром напихаю,	А вареники мої
Сама пішла до сусіди,	Під стіл полетіли.
Поради питаю:	А я ті варенички
«Ой сусідонько моя,	Під столом збирала.
Дай же мені раду.	А на мене з борошном
Бо з варениками я	Виварка упала.
Сьогодні пропаду».	

Борошно на голові,
Виварка на шиї,
А варенички мої
Летять у помії.

На сцену виходять два хлопчики.

3-й учень: Я вареники леплю,
Я вареники люблю,
С творогом люблю, с клубникою,
С мясом, с вишнями, с черникою,
С ежевикой и морошкой,
Но сильней всего – с картошкой!

4-й учень: Картопля – найбільш розповсюджена начинка для вареників, особливо в нашому краї. А я люблю вареники із сиром. Вони займали важливе місце в українських обрядах. Вважалося, що ними можна задобрити духів: добрих – щоб допомагали, злих – щоб не шкодили.

1-а ведуча: А скільки жартівливих пісень складено про вареники!

Подивіться інсценізацію пісні
«А мій милий вареників хоче».

Хлопчик і дівчинка (по черзі):

– А мій милий вареників хоче, (двічі)

– Навари, милая, навари, милая,

Навари, уха-ха, моя чорнобривая.

– Та й дров же нема, милий мій

миленький,

Та й дров же нема, голуб мій сизенький.

– Нарубай, милая, нарубай, милая,

Нарубай, уха-ха, моя чорнобривая.

– Та й сили ж нема, милий мій миленький,

Та й сили ж нема, голуб мій сизенький.

– Помирай, милая, помирай, милая,
Помирай, уха-ха, моя чорнобривая.
– Так ходімо ж додому, милий мій миленький,
Вареничків наварю, голуб мій сизенький.
– Не балуй, милая, не балуй, милая,
Не балуй, уха-ха, моя чорнобривая.

2-а ведуча:

Є вареники у хаті –
В Придністров'ї все гаразд:
Всі – щасливі і багаті,
Щедре сонце світить в нас!
Слава хаті придністровській,
Слава нашій всій землі,
І вареникам у мисці,
Що на нашому столі!

1-а ведуча: Українські вареники – то краса і сила!

Ось, гляньте, яких гарних вареників ми вам наварили.

2-а ведуча: Гості наші дорогенькі! Добра вам бажаєм та варениками пригощаєм!

Разом: Смачного вам!

Ведучі пригощують гостей варениками (звучить пісня «І в вас, і в нас хай буде гаразд!»).

Список використаної літератури:

1. Сокирко О. Кулінарна мандрівка в Гетьманщину. – К.: Темпора, 2021. – 271 с.
2. Украинская кухня // Национальные кухни наших народов // Похлёбкин В.В. – М.: Центрполиграф, 2004. – 80 с.
3. Україна. Їжа та історія / Брайченко О., Гримич М., Лильо І., Резніченко В. – К., 2021. – 286 с.

4. Циганенко В.О., Солових З.Х. Страви із фруктів та овочів. – К.: Техніка, 1990. – С. 3-7.

5. Шалімов С.А., Шадура О.А. Сучасна українська кухня. – 4-те вид., стереотип. – К.: Техніка, 1981. – 271 с.

НАРОДНІ ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ

Свято української кухні

«Без солі, без хліба немає обіду!»

(для учнів 8-9 класів)

Мета: розширити знання учнів про побут українців і пізнавальний інтерес до українських традицій, поглибити знання з української традиційної кухні, виховувати любов та повагу до звичаїв і традицій українського народу, виховувати повагу до праці, розвивати сценічні здібності й почуття гумору.

Інтер'єр: зала прикрашена в народному дусі, у центрі зали на вишитій скатертині на столі страви української кухні, які приготували учні, по боках чотири столи, прикрашені й підписані, за ними сидять шеф-кухарі.

Обладнання: виставка ілюстрацій і малюнків традиційних українських страв, народні прислів'я та приказки про їжу і продукти харчування, мультимедійна презентація; для проведення конкурсів: загадки, приказки, малюнки з пазлами, миски з борщем, перемішані крупи.

I ведучий: Доброго дня, шановні гості!

II ведучий: Сьогодні ми зібралися на кулінарному святі.

I ведучий: Їжа є основою життя людей, джерелом енергії, без якої життя неможливе.

II ведучий: Українці завжди пишалися своєю кухнею. Їхні національні страви люблять і в нашому краї – у Придністров'ї. З давніх-давен українські страви відомі своїм розмаїттям і високими якістьми.

I ведучий: І ми, як справжні поціновувачі української кухні, вирішили провести незвичайне та цікаве свято – свято страв української кухні!

II ведучий: Вирішено було підготувати не тільки культурну програму, але й частування. Усі, хто бажав узяти участь, готували заздалегідь пісні, гуморески, а дехто продемонструє сьогодні свою акторську майстерність у гумористичних сценках. І звичайно, наше свято не може обійтися без страв української кухні. Їх готував кожний клас. Ми починаємо!

I ведучий: Згадаймо народні звичаї. Усі вони по-своєму відтворилися в кулінарії у своєрідних стравах, більшість з яких готувалися лише на певні свята.

II ведучий: Зимовий період – найбільш насичений в українців календарними святами. Головні – це Різдво та Новий рік. На Різдво готували пісні страви. На Святий вечір обов'язковою була кутя – каша із пшеничної крупи, підсолоджена медом. У різдвяне меню традиційно входили рибні страви: пісні рибні борщі та юшки, кльоцки, смажена риба, холодець.

I ведучий: У новорічне святкове меню зазвичай входили пироги з сиром, м'ясом, капустою, маком, вареники зі сметаною, смажене поросся, печеня, ковбаса.

II ведучий: Найбільшим весняним святом був Великдень. Обов'язковий атрибут свята – паска. Це обрядовий хліб, який випікали напередодні з

найкращих сортів борошна. Традиційно також готували крашанки, які теж були обрядовою їжею.

I ведучий (до залу): Любі друзі, а хто з вас назве українські страви?

Відеопрезентація «Українські національні страви»

II ведучий: Кому невідомі українські борщі, галушки, вареники, калачі, фарширована риба, шпиговане сало, буженина?!

I ведучий: А які смачні та популярні страви з муки: оладки, млинці, соленики, пампушки тощо! Про них навіть складено гуморески. Ось, послухайте!

Гуморески

1-й учень: Степану спалось непогано:

Вночі приснилася сметана,
Але у нього, як на зло,
З собою ложки не було.
А вдруге з ложкою ліг рано –
Так не приснилася сметана!

2-й учень:

– Де взялися ми? – онуки	Тебе знайшов на соломі
Спитали в бабусі.	Біля клуні татко...
А бабуся пояснила	І тут раптом обізвалось
В старовиннім дусі:	Якесь онучатко:
– Тебе знайшли у капусті,	– От сімейка, так сімейка!
Тебе – в бараболі.	Хоч тікай із дому!
Тебе знайшли під вербою,	Хоч би одне появилось
Тебе – на тополі.	На світ по-людському...

I ведучий: Повернімося до наших страв. На нашому святі національні страви представляють шефи-кухарі з різних класів. Вони знають історію цих страв і навіть присвятили їм вірші.

1-й шеф-кухар столу «Без хліба немає обіду»:

«Без хліба немає обіду», – так кажуть у народі. Хліб – головна страва на столі, і до нього ставилися з особливою пошаною. А ви знаєте, скільки різновидів українського хліба? Їх неможливо навіть перелічити. Випікали хліб переважно із житнього борошна, а на великі свята – із пшеничного. Українська паляниця стала символом родючої землі, добробуту й гостинності.

Хліб шанували й берегли і в багатих, і в бідних родинах. Існувало чимало традицій, пов'язаних із хлібом. Наприклад, коли заходило сонце, то намагалися не починати нової хлібини. Крихти зі столу ніколи не змахували у сміття. А окраєць, що впав на підлогу, обережно піднімали і, поцілувавши, клали на стіл.

II ведучий: А без чого не можна уявити український обід? Звичайно ж, без борщу! Як не можна уявити моря без води, так для українця немає обіднього столу без миски борщу. Тож переходьмо до столу «Добрий борщик»!

(Грає весела українська мелодія, наперед виходить шеф-кухар столу.)

2-й шеф-кухар столу «Добрий борщик»:

Борщ – це символ родинного тепла, сімейної злагоди і спокою. А чи знаєте ви, що раніше було лише три види борщу: червоний, щавлевий, холодний? А у сучасній українській кухні нараховується до 30 способів виготовлення борщу (київський, полтавський, львівський, волинський тощо).

3-й учень:

Із страв славетних українських

Є найдавніша страва – борщ.

В нім сила, міць, здоров'я, свіжість,

Якщо той борщ – насправді борщ!

Вже звикли: борщ – це значить кислий,

Але ж насправді це не так!

Над назвою його помисліть,

Чому в борщі цей збірний смак:

Він і солодкий, і солоний,
І в міру кислий, і гіркий,
І буряково-часниковий,
Капусно-кропно-петрушковий,
Цибульно-м'ясо-помідорний,
І в міру жирний чи пісний.
В нім бульба, морква і квасоля,

Сметана, перець, з лавру лист,
Усе це збірня овочева,
І в ній таїться його зміст:
Із страв славетних українських
Є найсмачніша страва – борщ.
В нім – міць сім'ї, газдині гордість,
Якщо той борщ – насправді борщ!

І ведучий: А чи знаєте ви, з яких овочів готують борщ? Зараз ми перевіримо ваші знання про червоний борщ. Відгадайте загадки.

4-й учень: Гей із поля до села,
В кухню тітонька прийшла,
На підлозі сіла: хресь!
Я сама не роздягнусь!
Стали тітку роздягати –
Зняли хусточок із п'ять,
Фартухи, кожух, каптан,
Аж залишився... качан.
Як же зветься тітка тлуста?
Здогадалися?.. (Капуста)

5-й учень: Сидять злюки на грядці,
Мають латку на латці,
Мають свиту на свиті,
Ще й землею укриті.
Що це? *(Цибуля)*

6-й учень: Кругловидий, червонястий,
Од наруги, од напасті
Заховався дід в норі,
Лишив бороду вгорі. *(Буряк)*

7-й учень: У землі вона зростає
І брунатний колір має.
Її смажать і печуть,
Її варять і товчуть.
Овоч цей всі люблять дуже,
Як же він зветься, друже? *(Картопля)*

II ведучий: Молодці! Ви добре знаєте назви овочів, з яких готують борщ.

I ведучий: А хто з вас хоче скуштувати справжній український борщ? Але це не просто їжа, це ваш тест на швидке й охайне вміння їсти.

II ведучий (вибирає учасників): Перед вами три миски з борщем. Також є серветки, які знадобляться для того, щоб ви не зіпсували одяг. Виберіть собі миску і ложку, починайте їсти борщик по команді. *(Підвести підсумки)*

I ведучий: А ось вам ще одна загадка.
Ой смачна вона, духмяна,
Рисова, гречана, манна...
Ложку в рот – і буде наша.
Здогадалися? Це... *(Каша)*

II ведучий: Правильно, це каша. Ідемо до третього столу «Каша – мати наша».

3-й шеф-кухар столу «Каша – мати наша»:

«Борщ без каші – удівець, а обід – сирота», – так кажуть у народі. А ще вважають: «Як із крупинок каша, так із днів-зерняток складається життя». Каша – символ продовження роду. Вона супроводжує людину від самого народження, адже є першою стравою після материнського молока. А головний секрет смачної каші – більше масла, бо «маслом каші не зіпсуєш». Дуже поширеною була в українців пшоняна каша. Ще відомі каші: гречана, з ячменю, кукурудзи, вівса. Українська народна кухня знає і горохову кашу.

I ведучий: А хто може назвати українську страву, схожу на кашу? Трохи підкажу вам: її любили козаки, варили її у великих казанах або у домашніх горщиках, додавали до неї для смаку дві картоплини, сіль, коріння та зелень. Готову страву затирали салом із цибулею та часником. Називали страву ще й «польовою кашею». Здогадалися? Це куліш.

II ведучий: А зараз проведемо змагання. Для проведення наступного конкурсу нам потрібні 2 учасники. *(Вибір учасників.)*

I ведучий: Уявіть себе чумаками. Ви їдете на возі, запряженому волами, у далеку подорож. Але ваш віз перевернувся, усе на ньому змішалось. Ось уже й віз полагодили, тепер пообідати би. Але куліш не звариш, бо усі крупи змішалися.

II ведучий: Перед вами перемішані крупи. Вам треба вибрати окремо лише ту крупу, яка потрібна для куліша. Хто швидше, той і переможе! *(Підвести підсумки.)*

I ведучий: Вареники на столі – це тепло домашнього вогнища. А ти любиш вареники?

II ведучий: Так, я дуже люблю вареники, а особливо із сиром, картоплею та вишнею.

I ведучий: Послухаймо шеф-кухаря столу «Варенички непогані, варенички у сметані»!

4-й шеф-кухар «Варенички непогані, варенички у сметані»:

«Вареники на столі – біда за поріг», – каже народна мудрість. І на сході, й на заході, і на півдні та півночі України – всюди гостя зустрінуть варениками.

А вже начинок для них не перелічити. Із сиром, м'ясом, капустою, картоплею, з вишнею – це традиційні начинки. Але є особливі рецепти вареників. На Поліссі, наприклад, відомі вареники з гречаною кашею, сухими грушами, ягодами чорниці. У Причорномор'ї гостей пригощали варениками з рибним фаршем. А в Західній Україні подавали на стіл вареники з телячою печінкою, перекрученою із салом та цибулею.

II ведучий: А послухаймо жартівливу пісню про вареники!

Інсценізація пісні «А мій милий вареників хоче...».

– А мій милий вареників хоче, (двічі)

– Навари, милая, навари, милая,

Навари, уха-ха, моя чорнобривая.

– Та й дров же нема, милий мій миленький,

Та й дров же нема, голуб мій сизенький.

– Нарубай, милая, нарубай, милая,

Нарубай, уха-ха, моя чорнобривая.

– Та й сили ж нема, милий мій миленький,

Та й сили ж нема, голуб мій сизенький.

– Помирай, милая, помирай, милая,

Помирай, уха-ха, моя чорнобривая.

– Так ходімо ж додому, милий мій миленький,

Вареничків наварю, голуб мій сизенький.

– Не балуй, милая, не балуй, милая,

Не балуй, уха-ха, моя чорнобривая.

I ведучий: А зараз запрошую вас пограти. Інтелектуальна гра «Хто кмітливіший?». Запрошую 2 команди. А рахувати бали нам допоможе журі – наші гості (вчителі).

Інтелектуальна гра

II ведучий: Перший тур.

Подивіться на екран, дайте правильну відповідь на питання.

1. Як у народі називають останній тиждень перед Великим постом?

А) Піст;   Б) Масляна;   В) Великдень.

2. Що готують на Різдво?

А) паску;   Б) кутю;   В) капуста.

3. Цей напій виготовляли і для урочистих гостей, і для повсякденного харчування. Буває фруктовий, хлібний, ягідний, буряковий.

А) узвар;   Б) киселиця;   В) квас.

4. Як називають локшину домашнього приготування в селах Уманщини. Відварюють її на воді, їдять з молоком.

А) замішка;   Б) затірка;   В) затерушка.

5. Це начинені пшоняною кашею капустаєні листки, політі часниковою підливою та шкварками.

А) запіканка;   Б) вівсянка;   В) голубці.

6. Так звали пташку, спів якої можна почути раною весною, а також і кашу, корисну для здоров'я.

А) вівсянка;   Б) гарбузянка;   В) жайворонок.

6. Яка пора року за давніми звичаями була найбагатшою на весілля?

А) літо;   Б) осінь;   В) весна.

7. З випікання якого обрядового хліба завжди починається весілля?

А) кулеша;   Б) паски;   В) короваю.

8. Яку воду використовували як оберіг від нечистої сили, для зовнішнього та внутрішнього очищення і богатирської сили?

А) святу;   Б) мертву;   В) чисту.

І ведучий: Тепер команди відпочинуть, а журі порахує бали.

Музична пауза. Інсценізація пісні «Ой під вишнею»

Ой під вишнею, під черешнею,

Стояв старий з молододою,

Як із ягодою.

І просилася, і молилася

Пусти мене, старий діду,

На вулицю погулять.

А я сам не піду, і тебе не пущу,
Бо ти мене старого,
Покинути хочеш.

Куплю тобі хатку, іще сіножатку,
І ставок, і млинок,
І вишневенький садок.

Ой не хочу хатки, і ні сіножатки,
Ні ставка, ні млинка,
Ні вишневого садка.

Ой ти старий дідуган, і зігнувся як дуга,
А я молоденька,
Гуляти раденька.

II ведучий: А зараз вікторина для гостей та глядачів.

Вікторина «Знавці українських страв та звичаїв».

1. Назвіть весняні обрядові дії, що включали пісні, хороводи, рухи.
(*Веснянки.*)
2. На яке свято, як кажуть у народі, вода хвилюється у ріках та стає цілющою? (*Водохреща, 19 січня.*)
3. Як правило, господині самі пекли домашній хліб. А в чому його замішували? (*У діжі.*)
4. Найцінніша страва, яка стала «візиткою» українців. (*Сало.*)
5. Який овоч символізував відмову дівчини на сватанні? (*Гарбуз.*)
6. За народним повір'ям цей свійський птах віщує наближення дня, відганяє від хати нечисту силу і злих духів. (*Півень.*)
7. Їх дарують, ними обмінюються у Великоднє свято. (*Писанки.*)
8. Назвіть трав'янисту рослину, яку використовували для примочок, додавали у салати, прикладали до рани, щоб швидше заживала. (*Подорожник.*)
9. Освячена, ця рослина зберігалася в хаті, була як лікувальний засіб і як оберіг. Є повір'я: де вона є, там не вдарить блискавка; вона перепиняє дорогу в дім нечистій силі, особливо відьмам. Що це за рослина? (*Верба.*)

10. Куш, оспіваний в українських народних піснях, символ дівочої вроди. Ним прикрашали коровай. (*Калина*)

I ведучий: Другий тур для команд. Я роздам пазли. Яка з команд швидше збере малюнок з пазлів, та й переможе.

II ведучий: Третій тур гри. Роздаю початок прислів'я, ваша задача – дібрати кінцівку. Раз, два, три, почали!

Прислів'я

Не вмієш пекти хліба,	... а правду ріж.
Клади перед людей хліб на столі,	... а скупий двічі платить.
Є хліб – солі нема,	... треба в воду лізти.
Риба не хліб,	... каша без борщу – вдова.
Борщ без каші – удівець,	... ситий не будеш.
Щоб рибу їсти,	... є сіль – хліба нема.
Хліб їж,	... будеш у людей на чолі.
Лінивий двічі робить,	... будеш пекти раків.

(Не вмієш пекти хліба, будеш пекти раків.

Клади перед людей хліб на столі, будеш у людей на чолі.

Є хліб – солі нема, є сіль – хліба нема.

Риба не хліб, ситий не будеш.

Борщ без каші – удівець, каша без борщу – вдова.

Щоб рибу їсти, треба в воду лізти.

Хліб їж, а правду ріж.

Лінивий двічі робить, а скупий двічі платить.)

I ведучий: Підведемо підсумки. Слово надається нашому журі.

Нагороджуються переможці.

II ведучий: Ось і закінчилося наше свято. Гадаю, що вам було цікаво разом з нами. І нехай завжди на вашому столі буде достаток і у хаті лине українська пісня. Для всіх ми підготували подарунки – рецепти українських страв. А також для вас пролунає пісня «Бувайте здорові»!

Пісня «Бувайте здорові»!

Дівчина співає.

Бувайте здорові, живіте багато

І ще завітайте до нашої хати.

Щоб ви і ми здорові були,

Щоб ви і ми їли пампушки.

Бувайте здорові і нас не судіть,

Прийдете додому й борщу наваріть.

Щоб ви і ми здорові були,

Щоб ви і ми їли пампушки.

Бажаєм вам щиро, щоб ви про це знали,

Борщі з пампушками, щоб вас не минали.

Щоб ви усі здорові були,

Щоб ви і ми їли пампушки.

I ведучий: Слово надається нашим гостям і вчителям.

II ведучий: А зараз запрошуємо всіх до столу. Посмакуймо!

Список використаної літератури

1. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. / О Воропай. – К.: Оберіг, 1991. – Т.1. – 455 с.
2. Народні традиції випікання хліба в українців наприкінці ХІХ – на початку ХХІ століття (за матеріалами Південно-Західного історико-етнографічного регіону): [монографія] / А.В. Зюбровський. – К.: Наукова думка, 2018. – 189 с.
3. Сокирко Олексій. Кулінарна мандрівка в Гетьманщину. – К.: Темпора, 2021. – 271 с.
4. Сумцов Н.Ф. Хлеб в обрядах и песнях. – Харьков, 1885. С.16.
5. Українські страви. – К.: Державне видавництво технічної літератури УРСР, 1961. – С. 454.
6. Чугуєнко М.В. Моя Україна. Ілюстрована енциклопедія для дітей. – Харків: Веста, видавництво «Ранок», 2006. – 128 с.

У ТЕПЛОМУ СІМЕЙНОМУ КОЛІ

Родинне свято

«Без сім'ї немає щастя на землі!»

(для учнів 9-11 класів)

Мета: *учити учнів шанувати та поважати своїх батьків; формувати в них почуття обов'язку перед батьками; виховувати почуття любові та поваги до членів сім'ї, бажання спілкуватися з ними, бажання берегти сім'ю.*

Обладнання: *макет «Щаслива родина», малюнки на тему «Моя сім'я», музичний супровід, презентація.*

Інценівка «Адам і Єва»

Автор: В тихім шелесті трав Адам у Єви запитав:

Адам: Кохана, люба, мила, чарівна,

Скажи мені, єдина,

Хто буде дарувати життя,

А потім доглядати дитя?

Єва: Я.

Адам: Варити, прати, прибирати,

Сімейне вогнище оберігати?

Єва: Я.

Адам: Постійно радість дарувати,

Усіх теплом обігрівати?

Єва: Я.

А ти мій милий, неповторний,

Скажи мені, єдиний,

Хто буде рід наш берегти,

І покоління множити?

Адам: Я.

Єва: Хто дбатиме усе життя

Про щасливе майбуття?

Адам: Я.

Єва: Кохати буде до забуття,
І поруч буде все життя?

Адам: Я.

Автор: І так сім разів звучало «я». Ось так створилася сім'я.

На сцену виходять ведучі.

Ведучий 1: Доброго дня, шановні гості!

Ведучий 2: Доброго дня, шановна громадо!

Ведучий 1: Ми зібралися на сімейному святі. У народі кажуть: «Без сім'ї немає щастя на землі».

Ведучий 2: Саме у сім'ї людина робить свої перші кроки, звідси вона виходить у широкий світ, навчається любові та добра, тут вчиться шанувати свій рід.

Ведучий 1: Родина – це не тільки родичі, це друзі, наш клас, наша школа, увесь народ.

Ведучий 2: Усі ми добре знаємо, що людина сильна тоді, коли вона не одинока, коли її є кому підтримати, коли в неї є сім'я. Бо сім'я – це наша опора, це той причал, до якого пристаєш, ховаючись від бід та незгод, де знаходиш спокій і затишок.

Ведучий 1: Запрошую ученицю ... Вона прочитає вірш «Сім'я – це гавань».

Вірш «Сім'я – це гавань»

Сім'я – це пристань і гавань.

Сюди повертаємось знов і знов

Із мандрів далеких і плавань, –

Тут вічно панує любов.

Тебе тут завжди пам'ятають,

Куди б ти не їхав, не йшов,

На тебе постійно чекають

Увага, турбота, любов.

Сімейний вогонь палає,
Теплом заповнивши дім.
Хай тато маму кохає,
Хай щастя не зраджує їм.

Ведучий 2: Родина, сім'я – це найдорожче для кожної людини. Адже хто першим посміхається до немовляти? Хто вдень і вночі чатує над колискою, прислухаючись до подиху дитини? Тато і мама!

Ведучий 2: Пісня «Рідна мати моя». Виконують учениці ...

Пісня «Рідна мати моя»

Рідна мати моя, ти ночей не доспала,
Ти водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі
проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала.
І в дорогу далеку ти мене на зорі
проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю
дала.

Хай на ньому цвіте росяниста доріжка,
І зелені луги, й солов'їні гаї,
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші твої.
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші блакитні твої.

Я візьму той рушник, простелю наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров.
І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю –
І дитинство, й розлука, і вірна любов.
І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю –
І дитинство, й розлука, й твоя материнська любов.

Ведучий 1: Сім'я! Що значить це – то кожен знає,
Родина, рід... Які слова святі!
Вони потрібні кожному в житті.
Бо всі ми з вами ніжні гілочки,
На дереві, що вже стоїть віки.
Це дерево – наш славний родовід,
Це батько, мати, прадід твій і дід.

Ведучий 2: День народження сім'ї. Наречена в білій весільній сукні, як лебідка, і наречений найкращий у світі. Весілля!

Ведучий 1: Сьогодні юнаки та дівчата, як правило, самі собі обирають пару. А от у давнину було все інакше.

Ведучий 2: А як?

Ведучий 1: У давнину був звичай одружувати хлопця й дівчину за волею батьків. Бо батькове слово, наказ були законом у сім'ї.

Разом: Як скаже батько, так і буде, бо він – голова сім'ї!

Дід: О-о-ох!.. Ну що, жінко? Старі ми...

Баба: Ох, і старі... Та зовсім старі... Як оці мої чоботи... Ще дівочі...

Дід: Коли вже й той час пролетів... Літа збігли...

Баба: А ти знаєш, Грицько вже наш виріс.

Дід: А твоя правда – таки виріс та й вирі-і-с...

Баба: То пора вже й невістку в хату нам привести...

Дід: Та певно, що пора!

Баба: То може ж, сядемо на лавчину та подумаємо, куди нам сватів засилать?

Дід: То давай, сядемо та подумаємо... Та поки ти зібралася думати, то я вже, голова моя вчена, все й придумав.

Баба: Вчена! Що в тої голови є на старості, крім вусів? І ті облізли!

Дід: Ич! Ти мої богатырські вуса не чіпай!

Баба: Ну, сідай, розкажуй, що надумав?

Дід: А подумав, я, Параско, зашлімо сватів до Оксани, щоб нам невісткою була! Гарна дівка, очі як зірочки сяють, брови, як шнурочки, губи, як квіточки, йде, як пава, аж стежина перед її ногами стелиться... Що вже я, старий, та й то на неї задивляюся...

Баба: Так-так-так... Ти задивляєшся своїми скляними очима, а вона ж така... Та ті очі, як у жаби – витрішкуваті... Сама кривобока! (*Старий налякано встає з лавки*) Сядь!.. Кого ти там ще в невістки надумав? Ану розкажуй!

Дід: Ну, не хочеш до Оксани сватів, то сватаймо Олену – дівчина, ой же гарна, струнка, як тополя, гнучка, як верба, а що вже тиха, як те ягнятко!..

Баба: Так-так... Тиха й гарна кажеш? А ти чув, що вона як іде, то так тим носом свистить, здається, паровоз їде!

Дід: Не чув я такого, бабо...

Баба: Не чув? Люди добрі, він не чув! Та ти глухий, наче той пень, що сидить на лаві день! Не підходить вона нам!

Дід: То кого ж бо взяти?

Баба: Нашому Грицькові треба таку... Щоб взяла руки в боки, та тупнула ногою, коли треба, та прикрикнула. Інакше з нашим Грицьком діло не піде.

Дід: О! Є криклива, бабо! Мотря є, на тому кінці села живе! То вже ж така криклива, я-а-к брикне, то й перевернешся! Як в Степана кобила! Сватаймо Мотрю!

Баба: Ні-і-і-і... О, вже ні-і-і-і... Мотря як вийде на село, то її язик, наче млин мелеться, весь куток гримить, навіть і до нас чути! Та я ж коло неї глуха стану! Ні, Мотря нам не підходить!

Дід: А-а-а!.. Трясця твоєї матері! І ця їй не підходить! Ну, як не хочеш Мотрі, то сватаймо Катерину! Вона мовчазна, мовчить, не тріщить, мовчить, і роботу робить, мовчить, і роботу робить!

Баба: Може, вона й працювата, а чи ти чув, старе луб'я, що вона, сухоребра, як ходить, то так кістками і брязкає, та в неї кожна кісточка

бряжчить! Не підходить вона нашому Грицеві!

Дід: Ой, бабо, ну ніяка тобі невістка не вгодить! Не хочеш худу, то сватай Фросю. Фрося кругла, як та копиця, буде славна молодиця, голова, як гарбуз, щоки, як помідори, губи, як ковбаси, що ти на Паску святу ж пекла, а як іде по селі (*показує*), то земля двигтить!

Баба: Що-о? Та чи ти не знаєш, що поки таку молодицю обійдеш, то бублика з'іси? А на її спині можна сім кіп жита змолотить! Сядь!

Дід: І знов щось не так? Ну, коли не хочеш сватати сільських дівчат, то вже сватай із сусіднього! Там такі гарні дівчата є!

Баба: Гарні, то гарні, а ти не знаєш, діду, що вони, як ті змії, так і сичать, так і сичать! С-с-с-с...

Дід: Тьху на тебе, бабо! Та вже звідки сватать тобі, я не знаю! Ти скажи вже сама, яка-то ти хочеш, щоб тобі невістка була?

Баба: А така, як я! І замолоду в роботі справиться, і слухняна, і сором'язлива, та хлопці за мною табунами ходили!

Ведучий 1: Весна... Чи не чудова пора року? Дійсно, надзвичайна. І саме такої чарівної пори, коли все оживає, приходять до нас свято 8 Березня. Свято жінки, жінки-дружини, жінки-матері.

Ведучий 2: Мама... Це перше слово, яке промовляє людина. Воно звучить усіма мовами світу однаково ніжно.

Ведучий 1: Як звучить слово «мама» різними мовами світу? Розкажуть наші перекладачі...

Виступ перекладачів

Українською – мати, мама

Гагаузькою – маму

Російською – мама

Івритом – іма

Молдавською – маміке

Польською – мама, матка

Білоруською – мама, матуля

Азербайджанською – ана

Болгарською – мама, майка

Грецькою – мітера, мана

Іспанською – мадре

Італійською – мадре

Киргизською – апа

Китайською – нян

Корейською – омма

Литовською – маміте

Турецькою – ана

Французькою – маман

Швецькою – мур

Японською – окаа-сан

Ведучий 2: Слово «мама» росте з нами тихо, як ростуть дерева, сходить сонце, розквітає квітка, як гладить дитину по голівці рідна рука.

Ведучий 1: Заплющ очі, прислухайся і почувеш мамин голос. Він живе в тобі, знайомий і рідний. Його не сплутаєш із жодним іншим.

Ведучий 2: Навіть коли станеш дорослим, завжди пам'ятатимеш мамин голос, мамині руки, мамині очі.

Ведучий 1: Пісня «Мамина сорочка». Співають учениці 11 класу ...

Пісня «Мамина сорочка»

Ведучий 1: Для вас танцюють ...

Український танець

Ведучий 2: Як дерево тримається на корені, так і кожен рід тримається на його найстарших членах, бо саме вони мають великий досвід у житті й допомагають молодим.

Ведучий 1: Це бабуся та дідусь?

Ведучий 2: Так, бабуся та дідусь! Запрошую учня 1 класу ...

Виступ учня 1 класу

Треба бабусю любити,

Тільки разом всією сім'єю

Треба з дідусем дружити.

Можна добре нам прожити.

Ведучий 1: Наші бабусі знали все. І коли перший раз іти в поле сіяти, щоб гарний врожай вродив, і як купати дитину, щоб міцно спала, коли краще солити огірки і як вишити сорочку.

Ведучий 2: А чого тільки нас не навчала бабуся: прясти та ткати, шити та вишивати, садити та вирощувати квіти, готувати їжу, працювати на городі та в полі.

Ведучий 1: Тому з такою любов'ю у народних прислів'ях згадується бабуся: «Бабуся скаже, як зав'яже».

Ведучий 2: Незабутні бабусині казочки надовго запали в нашу пам'ять, бо вчили нас мудрості та краси, благородства і мужності.

Ведучий 1: Мініатюра «Бабусині казки». Запрошую ...

Бабусині казки

Бабуся: Ану, діти, гратись у гусей та вовка!

Діти оббігають сцену, ховаються за стільчиками. Баба підіймає високо до очей долоню, мов кудись дивиться, і каже:

Бабуся: Гуси, додому!

Діти: Чого?

Бабуся: Вовк за горою.

Діти: Що він робить?

Бабуся: Гуску скубе!

Діти: Гиля-гиля! *(Весело кричать і біжать до бабиних колін.) Баба пригортає кожного до себе.*

Діти: Бабусю, розкажи казку.

Бабуся: То слухайте!

Інсценування казки «Сьома дочка».

Автор: Було у матері сім дочок. Ось поїхала одного разу мати в гості до сина, а син жив далеко-далеко. Повернулась додому аж через місяць. Коли мати ввійшла до хати, дочки одна за одною почали говорити, як вони скучили за матір'ю.

Дочки:

- Я скучила за тобою, немов маківка за сонячним променем.
- Я ждала тебе, як суха земля жде краплину води.
- Я плакала за тобою, яка маленьке пташеня плаче за пташкою.
- Мені тяжко було без тебе, як бджолі без квітки.
- Ти снилась мені, як троянді сниться краплина роси.

– Я виглядала тебе, як вишневий садок виглядає соловейка.

Автор: А сьома дочка нічого не сказала. Вона зняла з ніг матусі взуття й принесла їй води в мисці – помити ноги.

Бабуся: Чи гарна моя казочка?

Діти: Гарна, гарна!

Ведучий 1: Про міцну родину, родинне вогнище, гніздо, до якого завжди хочеться повертатись, складено багато народних прислів'їв та приказок.

Ведучий 2: «Яка сім'я – такий і я».

Ведучий 1: «Земля без води мертва, людина без сім'ї – пустоцвіт».

Ведучий 2: «Людина без сім'ї, що дерево без плодів».

Ведучий 1: «Сім'я міцна – горе плаче!».

Ведучий 2: «Любов до Батьківщини починається з родини».

Ведучий 1: Де найкраще місце на землі?

Ведучий 2: Не можна ніколи забувати найрідніший, найтепліший батьківський двір, рідний ліс, річку. Тут найкраще місце на землі. Тут, де ви почали ходити, говорити, де посадили першу квіточку, де виростили перше деревце.

Ведучий 1: Тут, де народилися ви, ваші батьки і рідні, ваші пращури, місце найрідніше, найдорожче для вас. Тут ваш дім.

Ведучий 2: Якого б віку і статусу не була людина, де б вона не жила, вона потребує родини.

Ведучий 1: Тож любіть і бережіть свою сім'ю!

Список використаної літератури:

1. Вороніна О. Робоча книга класного керівника. // Шкільний світ. – 2010. – С. 4-30.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис. – К.: Оберіг, 1993. – С.590.

3. Скуратівський В.Т. Український народний календар. – К.: Техніка, 2003. – С. 384.

4. Українці: Свята. Традиції. Звичаї. / уклад. І. Коверець. Донецьк: Альфа-Прес, 2004. – С. 304.

5. Щуркова Н.Е. Новое воспитание. – М.: Педагогическое общество России, 2000.

У СВОЇЙ РОДИНІ ВСЯК САМ ВЕЛИКИЙ.

Позакласний захід «З родини йде життя людини»

(для учнів 9-11 класів)

Мета: розширити знання учнів про сімейні традиції українського народу, викликати інтерес до історії та звичаїв, розвивати мислення, творчість дітей, виховувати глибокі почуття любові, поваги до членів сім'ї.

Обладнання: малюнки «Моя дружна сім'я», вишиті рушники.

Зала святково прибрана. Звучить ніжна мелодія.

Епіграф: *«Матуся й тато – два крила дитини,*

Які допомагають в світ злетіти.

Це світлий вогник і тепло родини,

Що не дають людині збайдужіти».

Ведучий 1: Доброго дня, шановні вчителі!

Ведучий 2: Доброго дня, шановні гості!

Ведучий 1: Ми зібралися на святі «З родини йде життя людини»!

У народі кажуть: «Без сім'ї немає щастя на землі».

Ведучий 2: Саме в сім'ї людина робить свої перші кроки, звідси вона виходить у широкий світ, навчається любові та добра, тут вчиться шанувати свій рід.

Ведучий 1: Родина – це не тільки родичі, це друзі, наш клас, наша школа, увесь народ.

Ведучий 2: Родина, сім'я – це найдорожче для кожної людини. Адже хто першим посміхається до немовляти? Хто вдень і вночі чатує над колискою, прислухаючись до подиху дитини? Тато і мама!

Ведучий 1: Пісня «Одна калина». Співають учениці ... .. класу.

Дует. Пісня «Одна калина»

Ведучий 2: Чого тільки не трапляється у сім'ї... Послухайте наші гуморески. Гуморески виконують учні ... .. класу.

Гуморески

Учень 1: «Таткова вдача»

– А ти, татку, в школі вчивсь?

– Учився, Сергійку.

– А це правда, що ти, тату,

Був одержав двійку?

– Було таке, траплялося...

Малий засміявся:

– Тоді мама правду каже,

Що я в тебе вдався.

Учень 2: «Сімейка»

– Де взялися ми? – онуки

Спитали в бабусі.

А бабуся пояснила

В старовиннім дусі:

– Тебе знайшли у капусті,

Тебе – в бараболі.

Тебе знайшли під вербою,

Тебе – на тополі.

Тебе знайшов на соломі

Біля клуні татко...

І тут раптом обізвалось

Якесь онучатко:

– От сімейка, так сімейка!

Хоч тікай із дому!

Хоч би одне появилось

На світ по-людському...

Ведучий 1: Сім'я! Що значить це – то кожен знає,

Родина, рід... Які слова святі!

Вони потрібні кожному в житті.

Бо всі ми з вами ніжні гілочки,

На дереві, що вже стоїть віки.
Це дерево – наш славний родовід,
Це батько, мати, прадід твій і дід.

Ведучий 2: Мама... Це перше слово, яке промовляє людина. Воно звучить усіма мовами світу однаково ніжно.

Ведучий 1: Слово «мама» росте з нами тихо, як ростуть дерева, сходить сонце, розквітає квітка, як гладить дитину по голівці рідна рука.

Ведучий 2: Людині, чия любов не знає меж, хто найбільше нас любить – мамі – ми присвячуємо ці рядки. Запрошую учнів ... .. класу.

Виступ учнів

1 учень: Мама, матуся, матінка... Чарівне, ніжне, щире слово. Це слово співуче, мелодійне, як та пісня, що линула з вуст любої матусі з ранку і до світанку.

2 учень: Хоча б яку ти вибрав із доріг,
Хоча б якими ти пішов шляхами,
Та через терни горя й бід
Ти повертаєшся до мами.

3 учень: Це теплі руки і вуста,
Що так в дитинстві зігрівали,
Завжди з тобою мандрували.

4 учень: Спіши до неї крізь літа,
Шануй, люби, не дай тужити,
Бо лиш вона – і рідна, і свята –
З тобою вічно буде жити!

Ведучий 1: Заплющ очі, прислухайся і почувеш мамин голос. Він живе в тобі, знайомий і рідний. Його не сплутаєш із жодним іншим.

Ведучий 2: Навіть коли станеш дорослим, завжди будеш пам'ятати мамин голос, мамині руки, мамині очі.

Ведучий 1: Пісня «Мамина сорочка». Виконують учениці ... .. класу.

Дует.

Пісня «Мамина сорочка»

Мені сорочку мама вишивала,
Неначе долю хрестиком вела,
Щоб я лихих стежинок не шукала
І до людей привітною була.
«Виконуй, доню, – мама говорила, –
Закони Божі, істини прості,
Не зраджуй землю, що тебе зростила,
Не залишай нікого у біді!»

Приспів (2):

А сорочка мамина біла-біла,
А сорочка мамина серцю мила.
А сорочка мамина зігриває,
Я її до серденька пригортаю.

Літа неначе птахи пролітають,
Вже донечки як квітки навесні.
Я їм сорочку білу вишиваю,
Як вишивала матінка мені.

«Виконуй, доню, – мама говорила, –
Закони Божі, істини прості,
Не зраджуй землю, що тебе зростила,
Не залишай нікого у біді!»

Приспів (2)

Ведучий 1: А ти знаєш, що коли дівчина виходить заміж, у неї з'являється ще одна мама? І зветься вона свекрухою. Стосунки між свекрухою та невісткою не завжди ідеальні. Зараз наші учні покажуть сценки про складні сімейні стосунки.

Ведучий 2: Театральна вистава з народних джерел про свекруху та невістку. Запрошую учнів... .. класів.

Театральна вистава «Невістка та свекруха»

Автор: Доброго дня, шановні гості! У народі кажуть: «Без сім'ї немає щастя на землі». А ось про свекруху і невістку усна народна творчість замовчує. Воно їй зрозуміло – у багатьох дівчат, коли вони чують слово «свекруха», кров холодне в жилах, які вже тут жарти. Народне прислів'я каже: «Свекруха на печі – що собака на ланцюгу», «У лихій свекрухи і ззаду очі». «Хто води принесе? – Невістка. – А хто обід зварить? – Невістка. – А хто на жнива? – Невістка. – А кого б'ють? – Невістку. – А за що? – А за те, що вона невістка!»

Автор:

Біля річки матуся Федора
Із кумою пере сорочки
І розкажує, чую, що вчора
Повернулась вона від дочки.

Кума:

Ну, то як же там ваша Маруся?
Чи щаслива вона?

Федора: Щасливішої в світі нема!

Три кімнати у центрі столиці!
В вікнах тюль і капрон над дверми.
Поміняла вже дві робітниці,

Щоб трусилі її килими.

Догляда і, як паву, голубить
Муженьок її, Петя, наш зять.

Ну до того шанує і любить,
Що і слів не знайду розказать!

На роботу ходила спочатку,

А тепер не пустив чоловік:

Натягнув їй біленькі перчатки,

Щоб гляділа себе лиш весь вік.

Пораненьку – Маруся ще в ліжку –

А подбає вже Петя про все:

Покладе коло ліжка їй книжку,

Потім чай з молоком принесе.
Поцілує – і їде на службу!
І по правді, кумо, вам скажу:
Надивилась на ту їхню дружбу
І радію, весела ходжу!

Федора:

Не питаєте ви краще, кумо!
Не живе він, а мучиться, бачу,
Вліз, ей-ей, як у яму теля:
Оженився і таку взяв ледачу,
Що до сліз мені жаль Василя!
Робить сам, а свою молодицю
Держить дома, щоб спала весь день
Ще й найняв їй, дурній, робітницю!
Все – Василь. А вона – нітелень!
Накупив килимів їй і плюшу,
Телевізор вмонтував у куток...
Не невістка, а камінь на душу!
Пропаде з нею бідний синок.

Скоро буде у них і машина!

Кума: Ну, а сина,

Василя, ви одвідали теж?
Як він там? Як невістка Катруся?
Як онук? А чи й два уже, мо?
Загнуздала і держить за віжки.
Він же любить, тухтій, і везе.
Вже до того доживсь, що у ліжку
Вранці чай з молоком їй несе!
І ночами, і днями журюся.
Дуже тяжко це, вірте, мені!..

Автор:

Тую радість і горе матусі
Слухав я, сидячи на човні.
Шелестів щось вітрець в очереті,
Мов повторював думку мою:
«Мабуть, мати зятька її, Петі,
Теж так любить невістку свою!

Якого б віку і статусу не була людина, де б вона не жила, вона потребує родини. Тож любіть і бережіть свою сім'ю!

Пісня «Матуся навчила»

Ведучий 1: День народження сім'ї. Наречена в білій весільній сукні, як лебідка, і наречений найкращий у світі. Весілля!

Ведучий 2: Сьогодні юнаки та дівчата, як правило, самі собі обирають пару. А от у давнину було все інакше.

Ведучий 1: А як?

Ведучий 2: У давнину був звичай одружувати хлопця й дівчину за волею батьків. Бо батькове слово, наказ були законом у сім'ї.

Разом: Як скаже батько, так і буде, бо він – голова сім'ї!

Ведучий 1: Сьогодні ми покажемо, як батьки вибирали собі невістку.

Ведучий 2: Інценівка «Сватання Грицька». Актори – учні ... .. класу.

Інценівка «Сватання Грицька»

Дід: О-о-ох!.. Ну що, жінко? Старі ми...

Баба: Ох, і старі... Та зовсім старі... Як оці мої чоботи... Ще дівочі...

Була пані на воротях у червоних чоботях!

Дід: Коли вже й той час пролетів... Літа збігли...

Баба: А ти знаєш, Грицько вже наш виріс.

Дід: А твоя правда – таки виріс та й вирі-і-с...

Баба: То пора вже й невістку в хату нам привести...

Дід: Та певно, що пора!

Баба: То може ж, сядемо на лавчину та подумаємо, куди нам сватів засилать?

Дід: То давай, давай подумаємо! Сядемо та подумаємо... Та поки ти зібралася думати, то я вже, голова моя вчена, все й придумав.

Баба: Вчена! Що в тої голови є на старості, крім вусів? І ті облізли!

Дід: Бач! За вуса взялася! Ти мої богатирські вуса не чіпай!

Баба: Хіба кашу з твоїх вусів і облизувати!.. Ну, сідай, розкажуй, що надумав?

Дід: А подумав, я, Параско, зашлімо сватів до Оксани, щоб нам невісткою була! Гарна дівка, очі як зірочки сяють, брови, як шнурочки, губи, як квіточки, йде, як пава, аж стежина перед її ногами стелиться... Що вже я, старий, та й то на неї задивляюся...

Баба: Так-так-так... Ти задивляєшся своїми скляними очима, через день похмілля, а вона ж така... Та ті очі, як у жаби – витрішкуваті... Сама кривобока! (*Старий налякано встає з лавки*) Сядь!.. Кого ти там ще в невістки надумав? Ану розкажуй!

Дід: Ну, не хочеш до Оксани сватів, то сватаймо Олену – дівчина, ой же гарна, струнка, як тополя, гнучка, як верба, а що вже тиха, як те ягнятко!..

Баба: Так-так... Тиха й гарна кажеш? А ти чув, що вона як іде, то так тим носом свистить, здається, паровоз їде!

Дід: Не чув я такого, бабо...

Баба: Не чув? Люди добрі, він не чув! Та ти глухий, наче той пень, що сидить на лаві день! Не підходить вона нам!

Дід: То кого ж бо взяти?

Баба: Ну, думай-думай! Сам своєю головою хвалився. І знайшов же на старості літ чим хвалитися...

Дід: Параско, то ж зате Олена тиха, як ягнятко...

Баба: То тиха, то вона тиха, але нашому Грицькові не підійде. Йому треба таку... Щоб взяла руки в боки, та тупнула ногою, коли треба, та прикрикнула. Інакше з нашим Грицьком діло не піде.

Дід: О! Є криклива, бабо! Мотря є, на тому кінці села живе! То вже ж така криклива, я-а-к брикне, то й перевернешся! Як в Степана кобила! Сватаймо Мотрю!

Баба: Ні-і-і-і... О, вже ні-і-і-і... Мотря як вийде на село, то її язик, наче млин мелеться, весь куток гримить, навіть і до нас чути! Та я ж коло неї глуха стану! Ні, Мотря нам не підходить!

Дід: А-а-а!.. Трясця твоєї матері! І ця їй не підходить! Ну, як не хочеш Мотрі, то сватаймо Катерину! Вона мовчазна, мовчить, не тріщить, мовчить, і роботу робить, мовчить, і роботу робить!

Баба: Може, вона й працює, а чи ти чув, старе луб'я, що вона, сухоребра, як ходить, то так кістками і брязкає, та в неї кожна кісточка бряжчить! Не підходить вона нашому Грицеві!

Дід: Ой, бабо, ну ніяка тобі невістка не вгодить! Не хочеш худу, то сватай Фросю. Фрося кругла, як та копиця, буде славна молодиця, голова, як гарбуз, щоки, як помідори, губи, як ковбаси, що ти на Паску святу ж пекла, а як іде по селі (*показує*), то земля двигтить!

Баба: Що-о? Та чи ти не знаєш, що поки таку молодицю обійдеш, то бублика з'їси? А на її спині можна сім кіп жита змолотить! Сядь!

Дід: Ну й така вже тобі не вгодить невістка! Добре. Згадав, бабо! У нашої сусідки, Палажки, та ж дочка є, Горпина, теж працювита і гарна дівчина.

Баба: *(хреститься)* Свят-свят-свят...

Дід: І знов щось не так?

Баба: Так чи не так... Чи ти забув, що то відьомське кодро? Та чи ти не знаєш, що вона тільки гляне, то в мене в усіх глечиках молоко скисне? Та хіба ти не знаєш, що як мати відьма, то й дочка в неї відьма?

Дід: Свят-свят... Чи тобі не соромно перед Богом на невинну дівчину набалакувати? Ну коли не хочеш сватати сільських дівчат, то вже сватай із сусіднього! Там такі гарні дівчата є!

Баба: Гарні, то гарні, а ти не знаєш, діду, що вони, як ті змії, так і сичать, так і сичать! С-с-с-с...

Дід: Добре, добре... Так ось ще скільки дівчат хороших *(в залі)*.

Баба: А як же! Є! Чи ти не знаєш, що вони тобі подібні? Від крамниці до пивниці...

Дід: Тьху на тебе, бабо! Та вже звідки сватать тобі, я не знаю! Ти скажи вже сама, яка-то ти хочеш, щоб тобі невістка була?

Баба: А така, як я! І замолоду в роботі справиться, і слухняна, і сором'язлива, та хлопці за мною табунами ходили! І тебе приперло на моє нещастя!

Дід: Та що ти кажеш, бабо? Та хлопці тебе десятою дорогою обминали! Та ти хропла день при дні до обіду, та тебе ніхто ніколи на полі не бачив! А скажи-но мені, а чого то наш Грицько схожий не на мене, а на Омелька із сусідньої вулиці? І чого то він раніше народився, ніж почитали, га?

Баба: Ах, старе-то ти насіння, чорне твоє піднебіння, проклята твоя печінка, чи ти давно коцюби не пробував? *(нападає з коцюбою на діда)*

Дід: Ой, Парасю, не сварися, я більше не буду. Негоже нам на старості літ сваритися. Давай помиримся.

Баба: Давай помиримся. *(обнімаються)*

Співають разом:

Ой, не биймося, і не лаймося,
Ой, ходімо додому, та й порадьмося!
Ой, ходімо додому, та й порадьмося!

Ведучий 1: Гра з залом. Вікторина «Члени родини».

Слухайте уважно, викрикувати не можна! Підносьте руки! За правильні відповіді ви отримаєте призи.

1. Дочка моєї мами – моя ... (*сестра*)
2. Син мого дідуся – мій ... (*тато*)
3. Своїх онуків розуму навчає – мій ... (*дідусь*)
4. Найбільше пестить і голубить свою дитину ... (*мати*)
5. Батькам на втіху росте здоровий, розумний їхній ... (*син*)
6. Твою матусю донечкою кличе твоя ... (*бабуся*)

Ведучий 2: Сім'я, родина в кожного хай буде,

В ній стільки щастя, мудрості й тепла!

Живіть щасливо на землі цій, люди,

Й щоб доля ваша світлою була!

Ведучий 1: Про міцну родину, родинне вогнище, гніздо, до якого завжди хочеться повертатись, складено багато народних прислів'їв та приказок. Як ось: «Шануй батька й неньку – буде тобі скрізь гладенько».

Ведучий 2: «Яке дерево – такі й діти, які батьки – такі й діти».

Ведучий 1: «Який дуб – такий тин, який батько – такий син».

Ведучий 2: «При сонці тепло, при матері добре».

Ведучий 1: «Де діток сім, там щастя всім».

Ведучий 2: «Людина без сім'ї, що дерево без плодів».

Ведучий 1: «Любов до Батьківщини починається з родини».

Ведучий 2: Де найкраще місце на землі? Розкаже нам учень ... .. класу.

Вірш «Де найкраще місце на землі?»

Учень:

Де зелені хмари яворів

Заступили неба синій став,
На стежині сонце я зустрів,
Привітав його і запитав:

– Всі народи бачиш ти з висот,
Всі долини і гірські шпилі.
Де ж найбільший на земля народ?
Де ж найкраще місце на землі?

Сонце посміхнулося здаля:

– Правда, все я бачу з висоти,
Всі народи рівні. А земля
Там найкраща, де вродився ти!
Виростає, дитино, й пам'ятає:
Батьківщина – то найкращий край!

Ведучий 1: Не можна ніколи забувати найрідніший, найтепліший батьківський двір, рідний ліс, річку. Тут найкраще місце на землі. Тут, де ви почали ходити, говорити, де посадили першу квіточку, де виростили перше деревце.

Ведучий 2: Тут, де народилися ви, ваші батьки і рідні, місце найрідніше, найдорожче для вас. Тут ваш дім.

Ведучий 1: Якого б віку і статусу не була людина, де б вона не жила, вона потребує родини.

Ведучий 2: Тож любіть і бережіть свою сім'ю!

Список використаної літератури:

1. Вороніна О. Робоча книга класного керівника. // Шкільний світ. – 2010. – С. 4-30.
2. Скуратівський В.Т. Український народний календар. – К.: Техніка, 2003. – С. 384.

3. Щуркова Н.Е. Новое воспитание. – М.: Педагогическое общество России, 2000.

«ОТ СІМЕЙКА, ТАК СІМЕЙКА!»

Літературно-музична інсценізація з народного гумору

«Невістка та свекруха»

(для 10-11 класів)

Мета: показати непроті стосунки між членами родини, виховувати любов та повагу до членів сім'ї, розвивати почуття здорового гумору.

Обладнання: сцена святково прибрана, макет хати, вишиті рушники; презентація.

Ведуча: Доброго дня, шановні гості! У народі кажуть: «Без сім'ї немає щастя на землі!» А ось про свекруху і невістку усна народна творчість замовчує. Воно й зрозуміло – у багатьох дівчат, коли вони чують слово «свекруха», кров холоне в жилах, які вже тут жарти.

Ведучий: Народне прислів'я каже: «Свекруха на печі – що собака на ланцюгу», «У лихої свекрухи і ззаду очі».

Ведуча: «Хто води принесе? – Невістка. – А хто обід зварить? – Невістка. – А хто на жнива? – Невістка. – А кого б'ють? – Невістку. – А за що? – А за те, що вона невістка!»

Ведучий: Гумореска з народних джерел «Дочка і невістка»

Автор: Біля річки матуся Федора

Із кумою пере сорочки

І розказує, чую, що вчора

Повернулась вона від дочки.

Кума:

Ну, то як же там ваша Маруся?

Чи щаслива вона?

Федора: Щасливішої в світі нема!

Три кімнати у центрі столиці!

Догляда і, як паву, голубить

Муженьок її, Петя, наш зять.

Ну до того шанує і любить,

Що і слів не знайду розказать!

На роботу ходила спочатку,

А тепер не пустив чоловік:

Натягнув їй біленькі перчатки,

Щоб гляділа себе лиш весь вік.

Пораненьку – Маруся ще в ліжку –

А подбає вже Петя про все:

Покладе коло ліжка їй книжку,

Потім чай з молоком принесе.

Поцілує – і їде на службу!

І по правді, кумо, вам скажу:

Надивилась на ту їхню дружбу

І радію, весела ходжу!

Скоро буде у них і машина!

Кума: Ну, а сина,

Василя, ви одвідали теж?

Як він там? Як невістка Катруся?

Як онук? А чи й два уже, мо?

Федора:

Не питаєте ви краще, кумо!

Не живе він, а мучиться, бачу,

Ведуча: Різні в нас бувають невістки й свекрухи,

Тож не всі бажають давню мудрість слухать:

Поважати щиро ми свекрух повинні,

В вікнах тюль і капрон над дверми.

Поміняла вже дві робітниці,

Щоб трусили її килими.

Вліз, ей-ей, як у яму теля:

Оженивсь і таку взяв ледачу,

Що до сліз мені жаль Василя!

Робить сам, а свою молодицю

Держить дома, щоб спала весь день

Ще й найняв їй, дурній, робітницю!

Все – Василь. А вона – нітелень!

Накупив килимів їй і плюшу,

Телевізор вмостив у куток...

Не невістка, а камінь на душу!

Пропаде з нею бідний синок.

Загнуздала і держить за віжки.

Він же любить, тюхтій, і везе.

Вже до того доживсь, що у ліжку

Вранці чай з молоком їй несе!

І ночами, і днями журюся.

Дуже тяжко це, вірте, мені!..

Автор:

Тую радість і горе матусі

Слухав я, сидячи на човні.

Шелестів щось вітрець в очереті,

Мов повторював думку мою:

«Мабуть, мати зятька її, Петі,

Теж так любить невістку свою!

А невістку мати за свою дитину.
Любіть і бережіть свою сім'ю!

Ведучий: Пісня «Свекруха» (уривок).

Кажуть люди, невістка чужая,
Кажуть люди, невістка лихая.
А ти не слухай їх, ти не слухай їх,
Будуть в радості твої дні.

Приспів.

Вірною донею я зустріну тебе і послухаю,
Сивою скронею, називаюсь віднині свекрухою.
Радості звісткою мою радість зігрієш, як сонечко,
Маю невістку я, маю я донечку.

Список використаної літератури:

1. Вороніна О. Робоча книга класного керівника. // Шкільний світ. – 2010. – С. 4-30.
2. Скуратівський В.Т. Український народний календар. К.: Техніка, 2003. – С. 384.
3. Щуркова Н.Е. Новое воспитание. – М.: Педагогическое общество России, 2000.

ЗМІСТ

1. У СВІТІ ПРИРОДИ.

Урок-співпраця «Птахи – наші менші друзі» 3

2. У СВІТІ ПОЕЗІЇ.

Літературно-театральна вистава «Червона калина»
(за творами Т.Г. Шевченка) 8

3. НАРОДНІ ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ.

Літературно-музична композиція «Свято вареників» 12

4. НАРОДНІ ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ.

Свято української кухні «Без солі, без хліба немає обіду!» 17

5. У ТЕПЛОМУ СІМЕЙНОМУ КОЛІ.

Родинне свято «Без сім'ї немає щастя на землі!» 29

6. У СВОЇЙ РОДИНІ ВСЯК САМ ВЕЛИКИЙ.

Позакласний захід «З родини йде життя людини» 38

7. «ОТ СІМЕЙКА, ТАК СІМЕЙКА!».

Літературно-музична інсценізація з народного гумору
«Невістка та свекруха» 49

